

DENETİM

Öğr. Gör. Handan CETİNKAYA
İstanbul Gelişim Üniversitesi

İÇERİK

- Denetime İlişkin Yasal Düzenlemeler
- Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları
- Bağımsız Denetimde Meslek Ahlakı
- Denetimin Amaçları
- Denetim Süreci
- Denetim Planlaması
- Denetim Sürecinde Önemlilik ve Risk

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

- Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları, denetçiye mesleki sorumluluğunu yerine getirmesinde yardımcı olan, ona denetim faaliyetlerinde ışık tutan genel ilkelerdir.
- Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları (GKGDS) ilk olarak 1947 yılında Amerikan Serbest Muhasebeciler Enstitüsü (AICPA) tarafından kabul edilmiş ve günümüze kadar gelmiş ve birçok ülke tarafından benimsenmiştir.

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları,

- her bir özel denetim anlaşması için denetçilere ayrıntılı olarak yol gösteren ve
- onlara denetim sırasında neler yapmaları,
- hangi denetim işlemlerine başvurmaları gerektiği gibi hususlarda ayrıntılı bilgiler veren standartlar **değildir**.

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

- Bu standartlar, genel olarak kaliteli bir denetimin çerçevesini çizer.
- Kaliteli bir denetim çalışması ancak Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları'na uygun olarak yürütülen çalışmadır.
- Her denetçi bu standartlara uymakla yükümlüdür.
- Dünyadaki tüm denetçiler tarafından kabul edildiği için bu standartlara **Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları** adı verilmiştir.

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

- Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları, her denetçinin her denetim faaliyetinde uyması gereken kuralları dizisidir.
- Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları'nın iki fonksiyonu vardır: **Rehberlik Fonksiyonu, Kalite Ölçme Fonksiyonu**

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

- Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları'nın rehberlik fonksiyonu, denetçilere denetim hizmetini sunarken **(denetim işinin alınmasından, denetimin planlanmasına, kanıt toplanması ve değerlendirilmesine ve denetim raporunu yazana kadar)** yol gösterir.
- Denetçiye denetim sırasında ana hatlarıyla hangi faaliyetleri yapması gerektiğinden bahseder.

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

- Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları'nın kalite ölçme fonksiyonu, denetimin kalitesinin ölçülmesini sağlar.
- Bu standartlara uygun bir denetim hizmeti yürütülüyorsa o zaman denetimin kaliteli olduğundan söz edilebilir.
- Aksi takdirde kaliteli bir denetim hizmetinden bahsedilemez.

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

- Amerikan Sertifikalı Serbest Muhasebeciler Enstitüsü (AICPA) tarafından kabul edilen Genel Kabul Görmüş Denetim Standartları toplam **10 standarttan oluşmakta ve üç gruba ayrılmaktadır.**

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

A) GENEL STANDARTLAR

- 1) Denetim, gerekli teknik eğitim ve deneyime sahip uzman kişi veya kişilerce yapılmalıdır.
- 2) Denetim görevi ile ilgili tüm konularda denetçi, bağımsız düşünme mantığı içinde olmalıdır.
- 3) Denetçi, denetim çalışmasının yapılmasında ve denetim raporunun hazırlanmasında gerekli mesleki özen ve titizliği göstermelidir.

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

B) ÇALIŞMA STANDARTLARI

- 1) Denetim iyi bir biçimde planlanmalı ve varsa denetçi yardımcıları iyi bir şekilde kontrol edilmelidir.
- 2) Denetim çalışmasının etkin bir şekilde planlanması ve yapılacak denetim çalışmalarının zamanlamasının ve kapsamının belirlenebilmesi için işletmenin iç kontrol sistemi incelenmeli ve değerlendirilmelidir.
- 3) İncelenen finansal tablolar hakkında bir denetim görüşüne varmak için yeterli ve uygun kanıtlar elde edilmelidir.

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

B) ÇALIŞMA STANDARTLARI

- 1) Denetim iyi bir biçimde planlanmalı ve varsa denetçi yardımcıları iyi bir şekilde kontrol edilmelidir.
- 2) Denetim çalışmasının etkin bir şekilde planlanması ve yapılacak denetim çalışmalarının zamanlamasının ve kapsamının belirlenebilmesi için işletmenin iç kontrol sistemi incelenmeli ve değerlendirilmelidir.
- 3) İncelenen finansal tablolar hakkında bir denetim görüşüne varmak için yeterli ve uygun kanıtlar elde edilmelidir.

GENEL STANDARTLAR

Genel Standartlar; kaliteli bir denetim için, denetçinin sahip olması gereken kişisel özellikler ile denetim uygulamalarındaki **tutum ve davranışlarının genel çerçevesini belirlemektedir.**

Genel Standartlar; **denetçilerin karakterleri, davranışları ve mesleki eğilimleri** ile ilgili esasları içerir.

Genel Standartlar; **denetçinin nitelikleri ve denetim çalışmasının kalitesi** ile ilgilidir.

GENEL STANDARTLAR

- Mesleki Eğitim ve Deneyim
- Bağımsızlık
- Mesleki Özen ve Titizlik

GENEL STANDARTLAR

- Mesleki Eğitim ve Deneyim

- "Denetim gerekli teknik eğitim ve deneyime sahip uzman kişi veya kişilerce yapılmalıdır."
- Denetim yapma yetkisi almış kişilerin gerekli teknik bilgi ve yeterliliğe sahip olduğu varsayılır.
- Mesleki eğitimin kapsamı, **genel muhasebe ve işletme eğitimi yanında, ekonomi, finans, istatistik, hukuk, bilgi teknolojileri** gibi muhasebe uygulamalarını yakından ilgilendiren konuları da içine alan bir eğitimi gerektirmektedir.

GENEL STANDARTLAR

-Bağımsızlık

- "Denetim çalışmasının her aşamasında denetçi bağımsız davranmalıdır."
- Tarafsız davranma olarak tanımlanan bağımsızlık, denetim mesleğinin temelini oluşturur. Bağımsızlık standardı, denetçinin mesleki faaliyetini yerine getirirken tarafsız ve objektif bir biçimde davranmasını gerektirmektedir.
- Denetçiler, çalışmaları sırasında ortaya çıkabilecek çıkar çatışmalarından uzak kalmak, dürüstlük ve tarafsızlıklarını etkileyebilecek işlem ve davranışlara izin vermemek, denetim çalışmalarını sonucunda ulaştıkları görüşlerini başkalarının çıkarlarını düşünmeksizin oluşturmak zorundadırlar.

GENEL STANDARTLAR

-Mesleki Özen ve Titizlik

- "Denetçi, denetim çalışmasının yapılmasında ve denetim raporunun hazırlanmasında gerekli mesleki özeni ve titizliği göstermelidir."
- Özenli ve titiz çalışan bir denetçi denetim faaliyetini düzgün bir şekilde planlar, yeterli ve uygun kanıt toplayarak, düzgün çalışma kâğıtları hazırlar, finansal tablolar hakkında objektif ve tarafsız bir denetim görüşüne ulaşır ve bu görüşünü denetim raporunda açıklar.
- Denetçinin mesleki dikkat ve titizliğinden anlaşılması gereken; **denetim işinin alınmasından, denetimin planlanmasında, kanıtların toplanmasından denetim raporunun hazırlanmasına kadar denetim çalışmasının her aşamasında denetim standartlarına uygun davranılmasıdır.**

ÇALIŞMA STANDARTLARI

- Çalışma standartları, denetim kapsamının ve denetim işlemlerinin belirlenmesinden denetim bulgularının raporlanmasına kadar olan süreçte uygulamaların ne şekilde olması gerektiğini belirleyen standartlardır.
- Çalışma standartları, denetçiye güvenilir bir denetim görüşüne ulaşmak için kanıt toplama ve bu kanıtları değerlendirmede kılavuz olur.

ÇALIŞMA STANDARTLARI

- Planlama ve Gözetim
- İç Kontrolün İncelenmesi
- Kanıt Toplama

ÇALIŞMA STANDARTLARI

- Planlama ve Gözetim
 - "Denetim iyi bir biçimde planlanmalı ve varsa denetçi yardımcısı iyi bir şekilde kontrol edilmelidir."
 - Denetimde planlama yapılırken iş gücü planlaması, zaman planlaması ve kaynakların verimli kullanımının planlaması yapılmalıdır.
 - Planlama için gerekli bilgiler önceki denetimlere ait çalışma kâğıtlarından, o faaliyet alanı ile ilgili yayınlardan, işletmeye yapılan ziyaretlerden, yöneticiler ile yapılan görüşmelerden sağlanır.

ÇALIŞMA STANDARTLARI

- Planlama ve Gözetim
 - Denetim faaliyeti, bir ekip işidir. Bu ekipte baş denetçi dışında denetçi yardımcısı da yer almaktadır. Denetçi, denetim çalışmaları sırasında denetçi yardımcısını iyi bir şekilde kontrol etmeli, çalışmalarında onlara yardımcı ve yol gösterici olmalıdır.
 - Yardımcıların gözetimi hem kaliteli bir denetimin gerçekleştirilmesi hem de yardımcıların iyi bir biçimde yetiştirilip geliştirilmesi açısından gereklidir.
 - Bu gözetim faaliyeti, denetçi yardımcılarının görevleri sırasında hazırladıkları çalışma kâğıtlarının gözden geçirilmesi ve karşılıklı bilgi alışverişinin yapılması yoluyla yürütülür.

ÇALIŞMA STANDARTLARI

- İç Kontrolün İncelenmesi
 - "Denetim çalışmasının etkin bir şekilde planlanması ve yapılacak denetim çalışmalarının zamanlamasının ve kapsamının belirlenebilmesi için işletmenin iç kontrol sistemi incelenmeli ve değerlendirilmelidir."
 - İç kontrol sistemi; işletme varlıklarının korunmasını sağlamak, finansal tabloların güvenilirliğini artırmak, faaliyetlerin kanun ve kurallara uygun bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlamak amacı ile işletme içerisinde oluşturulmuş politika ve prosedürlerdir.

ÇALIŞMA STANDARTLARI

- Kanıt Toplama
 - "İncelenen finansal tablolar hakkında bir denetim görüşüne varmak için yeterli sayıda ve uygun kanıtlar elde edilmelidir."
 - Bağımsız denetçinin bir denetim görüşüne ulaşabilmesi için kanıt toplaması gerekmektedir. Denetçinin yeterli sayıda ve uygun kanıt toplayamadığı durumlarda bir denetim görüşüne ulaşması söz konusu olamaz.

ÇALIŞMA STANDARTLARI

- Raporlama Standartları

Finansal tablo kullanıcıları, denetim faaliyetleri ile ilgili olarak sadece denetçi raporunu görmektedirler. Finansal tablo kullanıcıları denetim raporundaki görüşe bağlı olarak finansal tablolarda yer alan bilgilere güvenilir veya güvenmezler. Dolayısıyla denetim raporunun herkesin anlayabileceği bir şekilde ve sade bir dille yazılmış olması gerekmektedir. Raporlama standartları, denetim raporunun yapısı ve hazırlanması ile ilgili ilkeleri içerir.

RAPORLAMA STANDARTLARI

- Finansal tablo kullanıcıları, denetim faaliyetleri ile ilgili olarak sadece denetçi raporunu görmektedirler.
- Finansal tablo kullanıcıları denetim raporundaki görüşe bağlı olarak finansal tablolarda yer alan bilgilere güvenirlir veya güvenmezler.
- Dolayısıyla denetim raporunun herkesin anlayabileceği bir şekilde ve sade bir dille yazılmış olması gerekmektedir.
- Raporlama standartları, denetim raporunun yapısı ve hazırlanması ile ilgili ilkeleri içerir.

RAPORLAMA STANDARTLARI

- Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine Uyum
- Devamlılık (Tutarlılık)
- Açıklayıcı Bilgiler (Dipnotlar)
- Denetçi Görüşü

RAPORLAMA STANDARTLARI

- Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine Uyum
- "Denetim raporunda, incelenen finansal tabloların genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre hazırlanıp hazırlanmadığı belirtilmelidir."
- Denetçi, denetlenen işletmenin finansal tablolarının finansal durumunu, finansal durumundaki değişiklikleri ve faaliyet sonuçlarını tam ve doğru olarak açıklayıp açıklamadığını araştırmalı ve görüşünü açık olarak ifade etmelidir.

RAPORLAMA STANDARTLARI

- Devamlılık (Tutarlılık)
- "Denetçi denetim raporunda, incelenen dönemde geçerli olan muhasebe politikalarının önceki dönemdeki gibi değişmeden uygulanıp uygulanmadığını belirtmelidir."
- Muhasebe temel kavramlarından olan tutarlılık, muhasebe uygulamaları için seçilen muhasebe politikalarının birbirini izleyen dönemlerde değiştirilmeden uygulanmasını ifade eder.
- Bu standarda göre denetçi raporunda genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin bu dönemde de aynen geçen dönemde olduğu gibi değişmeden uygulanmış bulunduklarını açıkça belirtmelidir.

RAPORLAMA STANDARTLARI

Açıklayıcı Bilgiler (Dipnotlar)

- "Denetim raporunda aksi belirtilmedikçe incelenen finansal tablolarda yer alan açıklayıcı bilgilerin (dipnotların) yeterli olduğu kabul edilir."
- Muhasebenin temel kavramları arasında yer alan tam açıklama kavramı; finansal tabloların bu tablolardan yararlanacak kişi ve kuruluşların doğru karar vermelerine yardımcı olacak ölçüde yeterli, açık ve anlaşılır olmasını ifade eder.
- Bu standarda göre denetçi, denetlenen işletmenin finansal tablolarını tam açıklama kavramına uygun olarak finansal tablolarını düzenleyip düzenlemediğini araştırır. Eğer denetlenen işletme tam açıklama kavramına uymuşsa denetçi bunu denetim raporunda belirtmez.
- Müşteri işletme tam açıklama kavramına uymazsa denetçi bunu tespit ettiğinde denetim raporunda belirtmelidir.

RAPORLAMA STANDARTLARI

Açıklayıcı Bilgiler (Dipnotlar)

- Denetçi finansal tablolar ile birlikte finansal tablo dipnotlarını da incelemelidir. Finansal tablo dipnotlarında yeterli derecede açıklama olmaması hâlinde denetçi durumu denetim raporunda bildirir.
- Denetim raporunda aksi belirtilmedikçe incelenen finansal tabloların eklerinde yer alan açıklayıcı bilgilerin (dipnotların) yeterli olduğu kabul edilir.

RAPORLAMA STANDARTLARI

Denetçi Görüşü

- "Denetim raporu, incelenen finansal tablolar hakkında genel bir görüşü veya görüş elde edilemedi ibaresini içermelidir.
- Görüş bildirmekten kaçınma durumunda bunun nedeni raporda yer almalıdır.
- Ayrıca yapılan incelemelerin özellikleri ve alınan sorumluluğun derecesi raporda açıkça belirtilmelidir."
- Bu standart finansal tabloların bir bütün olarak ele alınarak denetim raporunda bir denetçi görüşünün bildirilmesini veya bir denetim görüşüne ulaşılamamış olunması hâlinde bu durumun nedenleri ile birlikte açıklanmasını öngörmektedir.
- Ayrıca bu standart, denetçinin finansal tablolara olan ilişkisinin ve aldığı sorumluluğun derecesinin belirtilmesini de zorunlu kılmaktadır.

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

Genel Standartlar:

- Mesleki Eğitim ve Deneyim: Denetim gerekli teknik eğitim ve deneyime sahip uzman kişi veya kişilerce yapılmalıdır.
- Bağımsızlık: Denetim görevi ile ilgili tüm konularda denetçi veya denetçiler bağımsız düşünme mantığı içinde olmalıdır.
- Mesleki Özen ve Titizlik: Denetçi, denetim çalışmasının yapılmasında ve denetim raporunun hazırlanmasında gerekli mesleki özen ve titizliği göstermelidir.

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

Çalışma Standartları:

- Planlama ve Gözetim: Denetim iyi bir biçimde planlanmalı ve varsa, denetçi yardımcıları iyi bir şekilde kontrol edilmelidir.
- İç Kontrolün İncelenmesi: Denetim işlemlerinin kapsamının ve zamanlamasının belirlenmesi amacıyla iç kontrol sisteminin etkin olup olmadığı incelenmelidir.
- Kanıt Toplama: İncelenen finansal tablolar hakkında bir denetim görüşüne varmak için soruşturmalar, gözlemler, teftiş ve doğrulamalar yoluyla yeterli ve uygun kanıtlar elde edilmelidir.

GENEL KABUL GÖRMÜŞ DENETİM STANDARTLARI

Raporlama Standartları

- Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkelerine Uyum: Denetim raporunda, incelenen finansal tabloların genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine göre hazırlanıp hazırlanmadığı belirtilmelidir.
- Devamlılık (Tutarlılık): Denetim raporunda, incelenen dönemde geçerli olan muhasebe politikalarının önceki dönemdeki gibi değişmeden uygulanıp uygulanmadığını belirtmelidir.
- Açıklayıcı Bilgiler (Dipnotlar): Denetim raporunda aksi belirtilmedikçe, incelenen finansal tabloların eklerinde yer alan açıklayıcı bilgilerin (dipnotların) yeterli olduğu kabul edilir.
- Denetçi Görüşü: Denetim raporu, incelenen finansal tablolar hakkında genel bir görüşü veya görüş elde edilemedi ibaresini içermelidir. Görüş bildirmekten kaçınma durumunda bunun nedeni raporda yer almalıdır. Ayrıca yapılan incelemelerin özellikleri ve alınan sorumluluğun derecesi raporda açıkça belirtilmelidir.

BAĞIMSIZ DENETÇİLER İÇİN ETİK KURALLAR

Denetçilik mesleğinin ayırt edici özelliklerinden biri, kamu yararına hareket etme sorumluluğunu kabul etmesidir. Dolayısıyla bir denetçinin sorumluluğu, yalnızca tek bir müşterinin veya işverenin ihtiyaçlarını karşılamak değildir. Denetçi, kamu yararı doğrultusunda hareket ederken etik kurallara uyar.

BAĞIMSIZ DENETÇİLER İÇİN ETİK KURALLAR

Etik ile İlgili Temel İlkeler

Denetçi, aşağıdaki temel etik ilkelerine uymak zorundadır:

Temel Etik İlkeler:

- 1) Dürüstlük
- 2) Objektif Olma (Tarafsızlık)
- 3) Mesleki Yeterlilik ve Özen
- 4) Sır Saklama
- 5) Mesleğe Uygun Davranış

BAĞIMSIZ DENETÇİLER İÇİN ETİK KURALLAR

Etik ile ilgili Temel İlkeler

Denetçi, aşağıdaki temel etik ilkelerine uymak zorundadır:

Temel Etik İlkeler:

- 1) Dürüstlük
- 2) Objektif Olma (Tarafsızlık)
- 3) Mesleki Yeterlilik ve Özen
- 4) Sır Saklama
- 5) Mesleğe Uygun Davranış

BAĞIMSIZ DENETÇİLER İÇİN ETİK KURALLAR

Dürüstlük

Dürüstlük ilkesi, tüm denetçiler için bütün mesleki ilişkilerde ve iş ilişkilerinde açık sözlü ve dürüst olma yükümlülüğü getirmektedir. Dürüstlük ilkesi, aynı zamanda denetçinin dürüst iş yapmasını ve güvenilir olmasını da gerektirmektedir.

BAĞIMSIZ DENETÇİLER İÇİN ETİK KURALLAR

Dürüstlük

Dürüstlük ilkesi, tüm denetçiler için bütün mesleki ilişkilerde ve iş ilişkilerinde açık sözlü ve dürüst olma yükümlülüğü getirmektedir. Dürüstlük ilkesi, aynı zamanda denetçinin dürüst iş yapmasını ve güvenilir olmasını da gerektirmektedir.

TEŞEKKÜRLER.

hcecinakaya@gelisim.edu.tr